

Zijne Excellentie de minister van  
Economische Zaken en Klimaat,  
Postbus 20401  
2500 EK DEN HAAG

**Gasunie Transport Services B.V.**  
Postbus 181  
9700 AD Groningen  
Concourslaan 17  
Handelsregister Groningen 02084889  
[www.gasunietransportservices.com](http://www.gasunietransportservices.com)

Datum  
11 juni 2019

Doorkiesnummer

Ons kenmerk  
L 19.0018

Uw kenmerk

Onderwerp  
Voorlopig advies over maatregelen om de  
Groningenproductie te reduceren

Excellentie,

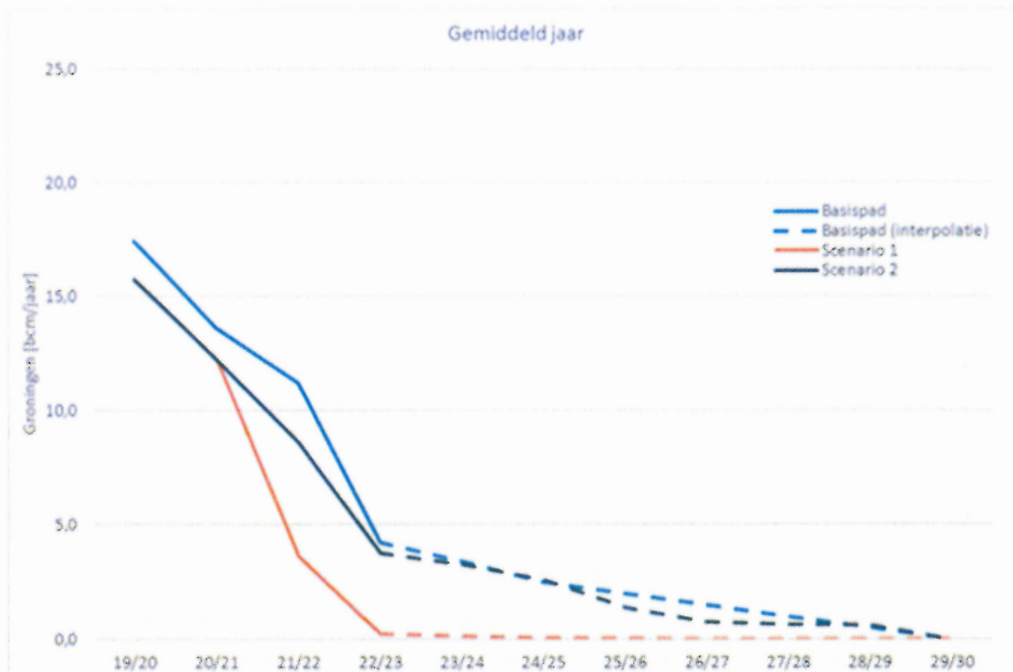
Naar aanleiding van de recente aardbeving bij Westerwijtwerd heeft u ons gevraagd om te onderzoeken of er mogelijkheden zijn om de vraag naar gas uit het Groningenveld op korte termijn te verlagen. We hebben u in maart 2018<sup>1</sup> en januari 2019<sup>2</sup> geadviseerd over maatregelen om de winning uit het Groningenveld te verlagen. Voor een deel van deze maatregelen wordt momenteel geïnvesteerd in additionele stikstofproductie en mengfaciliteiten, een ander deel van de maatregelen is in voorbereiding en in onderzoek.

In ons advies van afgelopen januari hebben we voor twee scenario's de resulterende benodigde Groningenproductie uitgerekend en vergeleken met het basispad uit maart 2018. In Figuur 1 zijn de resultaten voor een gemiddeld jaar gegeven, waarbij de blauwe lijn het basispad is. Uit deze lijn blijkt dat de gaswinning de komende jaren door de genomen maatregelen (reductie export, bouw stikstoffabriek en ombouw industriële grootverbruikers) sterk daalt. Additioneel daarop worden momenteel maatregelen onderzocht waarvan de resulterende Groningenproductie weergegeven is in de oranje lijn (scenario 1). Hierbij worden de export Oude Statenzijl en het vullen van gasopslag Norg vanaf april 2022 voorzien met pseudo G-gas.

De zwarte lijn in Figuur 1 is scenario 2, hierin blijven Norg en export Oude Statenzijl beleverd met Groningengas. Uit Figuur 1 blijkt dat als beide voorgestelde maatregelen Norg en export Oude Statenzijl worden geïmplementeerd (in dit scenario voorzien per begin 2022), dit een significante additionele impact zal hebben op de benodigde Groningenproductie. De versnellingsopties die we in deze bief weergegeven bouwen voort op deze aanvullende maatregelen, maar gaan uit van eerdere realisatie. Hierdoor kan de hogere stikstofinzet van bestaande middelen en extra stikstof bij het gereed komen van de uitbreiding van Wieringermeer per begin 2020 al effect hebben.

<sup>1</sup> Advies GTS leveringszekerheid middels scenario analyse, kenmerk L 18.0020, d.d. 27 maart 2018

<sup>2</sup> Raming benodigd Groningenvolume en capaciteit gasjaar 2019/2020 en verder, kenmerk L 19.0003, d.d. 31 januari 2019



**Figuur 1: Advies GTS januari 2019 met betrekking tot de benodigde Groningenproductie voor verschillende scenario's.**

Het verder verlagen van de Groningenproductie onder 12 miljard m<sup>3</sup> in het komende gasjaar 2019/2020 is geen gemakkelijke opgave. Tegelijkertijd is in ons laatste advies van januari jongstleden aangegeven dat in het daaropvolgende gasjaar (2020/2021) de benodigde Groningenproductie in een gemiddeld jaar al terugloopt naar ongeveer 12 bcm (veroorzaakt door het operationeel worden van de uitbreiding van onze installatie in Wieringermeer en de aanhoudende afname van de export naar Duitsland, België en Frankrijk). Naar aanleiding van uw verzoek hebben we een inventarisatie gemaakt van maatregelen die vanaf het komende gasjaar geïmplementeerd kunnen worden. Daarbij hebben we tevens de condities waaronder de maatregelen geïmplementeerd kunnen worden en het effect op de benodigde Groningenproductie geïnterpreteerd. Over de uitkomsten van deze inventarisatie zullen we u in het tweede deel van deze brief adviseren.

We beginnen onze brief met een voorlopige evaluatie van gasjaar 2018/2019 tot nu toe. Een evaluatie van het gasjaar is onderdeel van onze nieuwe wettelijke taak. Deze wordt normaliter uitgevoerd na afloop van het gasjaar, maar aangezien de meest bepalende periode, de winter, reeds achter ons ligt, bevat een voorlopige evaluatie inzichten in betrouwbaarheid van ons model, gerealiseerde inzet van middelen en verhouding tussen modelmatige uitgangspunten en de praktijk. Dit kan een basis zijn voor mogelijkheden voor verdere verlaging van de Groningenproductie met ingang van komend gasjaar, zoals was voorzien toen we de nieuwe wettelijke taak kregen toebedeeld.

## **Gasunie Transport Services B.V.**

Datum: 11 juni 2019

Ons kenmerk: L 19.0018

Onderwerp: Voorlopig advies over maatregelen om de Groningenproductie te reduceren

Voor een beschrijving van de risico's van een productieniveau onder het leveringszekerheidsniveau verwijzen wij u naar de studie<sup>3</sup> die het instituut voor Veiligheids- en Crisismanagement recent heeft uitgevoerd. Om u een beeld te geven: wanneer er daadwerkelijk onder het leveringszekerheidsniveau moet worden geproduceerd, dan zou het sluiten van de top-8 industriële grootverbruikers een volumereductie van circa 2,3 bcm per jaar opleveren. Het sluiten van de top-53 industriële grootverbruikers zou een volume van circa 3,5 bcm per jaar opleveren, zoals we in ons advies van maart 2018 hebben gerapporteerd.

### **Voorlopig advies**

In deze paragraaf benoemen wij enkele maatregelen die de gaswinning per eerstvolgende gasjaar 2019/2020 verder kunnen verlagen. Onze inschatting is dat een niveau van maximaal 12 bcm (uitgaande van een gemiddeld jaar) met een combinatie van alle mogelijke maatregelen, verhoogde inzet van bestaande middelen, versnellen van toekomstige maatregelen en inzet van eenmalige opties, haalbaar is. Randvoorwaarde is wel dat de toename van seizoensfluctuaties die deze maatregelen zullen veroorzaken door het Staatstoezicht op de Mijnen acceptabel worden geacht. De maatregelen vereisen nadere uitwerking om de precieze omvang, effecten op andere onderdelen, haalbaarheid en timing te bepalen. Hierover zullen we uiterlijk eind juli van dit jaar advies geven.

1. Aanpassing van de graaddagenformule door komend gasjaar uit te gaan van een jaargemiddelde inzet van baseload stikstofinstallaties Ommen en Wieringermeer van de huidige 92,5% naar 100%. Deze verhoogde inzet zal meer risico's met zich meebrengen ten aanzien van een goed werkende kwaliteitsloze gasmarkt en zal potentieel een groter tekort aan stikstof bij uitval van installaties veroorzaken. Hiermee wordt de kans groter dat een extra beroep op Groningenproductie moet worden gedaan in geval van uitval van installaties; het huidige instemmingsbesluit voorziet in een "reserve met extra beroep op Groningenproductie" van maximaal 1,5 bcm waarvan tot op heden geen gebruik is gemaakt.
2. Creëer extra mogelijkheden om de pseudo G-gas productie die per januari 2020 operationeel wordt met de extra inkoop van stikstof in Wieringermeer in de zomermaanden (wanneer er voor deze stikstof geen inzetmogelijkheden zijn door een beperkte afzetmarkt) optimaal in te zetten door:
  - a. export van pseudo G-gas naar Duitsland via Oude Statenzijl mogelijk te maken. Dit kan door gebruik te maken van de huidige infrastructuur van NAM en GTS of via een beperkte investering door GTS. Dit levert door verhoging van het stikstofpercentage en de reeds ingezette extra inkoop van stikstof in Wieringermeer (per januari 2020) een besparing op van 2,3 bcm (in combinatie met een gemiddelde stikstofinzet van 100%, zoals genoemd onder 1.);
  - b. het vullen van gasopslag Norg met pseudo G-gas en deze maatregel binnen het gasgebouw verder uit te werken. Dit levert voor komend gasjaar een besparing op van 2,9 bcm (in combinatie met een gemiddelde stikstofinzet van 100%);

---

<sup>3</sup> [https://www.rvo.nl/sites/default/files/2018/08/Ov\\_COT%20Verkennde%20scenarioanalyse%20gaswinning%20onder%20leveringszekerheid.pdf](https://www.rvo.nl/sites/default/files/2018/08/Ov_COT%20Verkennde%20scenarioanalyse%20gaswinning%20onder%20leveringszekerheid.pdf)

**Gasunie Transport Services B.V.**

Datum: 11 juni 2019

Ons kenmerk: L 19.0018

Onderwerp: Voorlopig advies over maatregelen om de Groningenproductie te reduceren

- c. een combinatie van beide maatregelen (2a en 2b) waarmee een besparing van 3,1 bcm wordt gerealiseerd. De oorzaak dat de combinatie van beide maatregelen veel minder oplevert dan de som van de afzonderlijke maatregelen komt omdat de beschikbare stikstof om pseudo G-gas te maken beperkend is. Beide maatregelen vergroten de ruimte om in de zomer pseudo G-gas in te zetten op plaatsen waar nu gas uit Groningen ingezet wordt, maar er blijft totdat de uitbreiding van onze installatie in Zuidbroek gereed is te beperkt stikstof aanwezig om het effect van beide maatregelen volledig op te kunnen tellen.
3. Geef bij de inzet van G-gas bergingen prioriteit aan de inzet van gasopslag Alkmaar. Op het moment dat de gasopslag Alkmaar, die met pseudo G-gas wordt gevuld, ieder jaar volledig wordt ingezet, zal de Groningenproductie hierdoor met maximaal 0,5 bcm (werkvolume Alkmaar) verlaagd worden. Deze optie heeft geen extra verlaging van de Groningenproductie tot gevolg, aangezien het al verwerkt is in onze modelmatige analyse.
4. Het eenmalig minder vullen van Norg door in de winter van gasjaar 2019/2020 in beperkte mate gas uit de opslag te onttrekken of in de zomer van 2020 niet tot het niveau van 5 bcm te vullen. Omdat de benodigde Groningenproductie voor leveringszekerheid vanaf het jaar 2021 al onder 10 bcm kan uitkomen kan dit effect in latere jaren gecompenseerd worden met handhaving van de Groningenproductie onder de 12 bcm. De mogelijke besparing van deze eenmalige maatregel is maximaal 1 bcm.

Er zijn enkele belangrijke randvoorwaarden om de bovenstaande maatregelen te kunnen laten slagen. Ook deze zullen in de korte periode tot eind juli nader ingevuld moeten worden. In de eerste plaats zal het SodM een beoordeling moeten doen op de veiligheid van de maatregelen, aangezien de seizoensfluctuaties als gevolg van de maatregelen zullen toenemen naar wij begrepen hebben tot buiten de band die nu wordt toegestaan. Wij hebben geen inzicht in de productieverdeling over het Groningenveld. De maatregelen zorgen voornamelijk voor een reductie van de productie in de zomerperiode. Daarnaast wordt de inzet van gasopslagen Norg en Alkmaar momenteel door GasTerra bepaald, binnen de afspraken van het gasgebouw. Aanpassing van deze inzet zal ook in dat kader afgestemd moeten worden.

**Voorlopige evaluatie gasjaar 2018/2019**

In deze brief zullen we geen volledige en definitieve evaluatie uitvoeren zoals deze staat beschreven in de Gaswet, maar zullen we ons beperken tot een aantal onderdelen. Dit betreft:

- Marktinschatting: Dit is onze inschatting ten aanzien van de markt voor L-gas, ter bepaling van noodzakelijke beleving via pseudo G-gas en gas uit Groningen.
- Wobbe-index: Dit is een maat voor de kwaliteit van het met stikstof te mengen H-gas. Is hier ruimte voor verbetering in onze aannames mogelijk?
- Stikstofinzet: Is er nog ruimte in onze stikstofmiddelen om meer pseudo G-gas te produceren, wat een verlaging van de Groningenproductie kan bewerkstelligen?
- Inzet van seizoensbergingen: Kan er door inzet van de bergingen een verdere besparing op de Groningenproductie worden gerealiseerd?



**Gasunie Transport Services B.V.**

Datum: 11 juni 2019

Ons kenmerk: L 19.0018

Onderwerp: Voorlopig advies over maatregelen om de Groningenveldproductie te reduceren

Tot nu toe was gasjaar 2018/2019 een relatief warm jaar. Het aantal gerealiseerde graaddagen tot 1 juni 2019 is 2038, waar er gemiddeld over de afgelopen 30 jaar tot 1 juni 2233 graaddagen zijn gerealiseerd. Als de temperatuur zich de rest van het gasjaar gemiddeld voltrekt, is de huidige verwachting (gebaseerd op het verwachtte aantal graaddagen in gasjaar 2018/2019) dat er circa 18,1 bcm uit het Groningenveld mag worden geproduceerd, onder het benodigde niveau voor een gemiddeld jaar van 19,4 bcm.

*Marktinschatting*

De vergelijking tussen de marktprognose en de daadwerkelijk gerealiseerde marktvaart is geen onderdeel van de evaluatie volgens de Gaswet. Wij vinden deze echter belangrijk omdat hiermee wel de inschattingen van de marktvaart volgens ons model worden gevalideerd. In Tabel 1 staat zowel de gerealiseerde marktvaart per segment als de door ons modelmatig geprognoseerde marktvaart op basis van de gerealiseerde temperaturen. Daarnaast is de afwijking van de verschillende deelmarkten weergegeven in de tabel. Geconcludeerd kan worden dat de marktvaart afgelopen jaar in lijn ligt met de door ons gemodelleerde marktvaart. Er is een procentuele afwijking van circa 0,6% ten opzichte van de totale markt, waarmee onze marktinschattingen prima aansluiten bij de realisaties.

**Tabel 1: Marktinschatting en daadwerkelijke markt voor L-gas [bcm<sup>4</sup>]**

	<b>Regionale netbedrijven</b>	<b>Industriële Grootverbruikers</b>	<b>Duitsland</b>	<b>België en Frankrijk</b>	<b>Totale markt</b>
Realisatie	15	4	14,1	6,7	39,7
Model	15	3,9	14	7,1	40

*Wobbe-index*

Evenals de marktinschatting is de Wobbe-index van het H-gas geen onderdeel van de wettelijke rapportage. Echter, de Wobbe-index bepaalt hoeveel pseudo G-gas kan worden geproduceerd met onze stikstof en daarom is het belangrijk om ook over deze parameter te rapporteren. Hoe lager de Wobbe-index van het H-gas richting de mengstations, hoe meer pseudo G-gas er kan worden geproduceerd gegeven de (beperkte) hoeveelheid stikstof.

De H-gas Wobbe-index wordt berekend door de totale marktvaart eerst met kleine velden gas (lage Wobbe-index) te belevaren en vervolgens het resterende deel aan te vullen met importgas (hoge Wobbe-index). Dit levert de gemiddelde Wobbe-index op die wordt gebruikt in de berekeningen om het benodigde Groningenvolume vast te stellen. De in het gasjaar 2018/2019 gerealiseerde Wobbe-index<sup>5</sup> bedraagt 51,68 MJ/m<sup>3</sup> waar de door ons gemodelleerde Wobbe-index 51,85 MJ/m<sup>3</sup> is. Het effect van deze geringe afwijking is verwaarloosbaar.

<sup>4</sup> Billion cubic meter, miljard m<sup>3</sup>

<sup>5</sup> <https://www.gasunietransportservices.nl/netwerk-operations/transportinformatie/qc-overzicht>

**Gasunie Transport Services B.V.**

Datum: 11 juni 2019

Ons kenmerk: L 19.0018

Onderwerp: Voorlopig advies over maatregelen om de Groningenproductie te reduceren

*Stikstofinzet*

De inzet van de stikstof is het gevolg van het gedrag van onze klanten (shippers). Wanneer er relatief veel H-gas wordt aangeboden en weinig G-gas zal de stikstofinzet hierdoor hoog zijn. Als er relatief veel G-gas wordt aangeboden en weinig H-gas zal de stikstofinzet dientengevolge laag zijn. GTS heeft geen stuurmiddelen om een hoge stikstofinzet af te kunnen dwingen, maar kan er alleen voor zorgen dat de benodigde installaties maximaal beschikbaar zijn.

De gemiddelde stikstofinzet van oktober 2018 tot en met mei 2019 was 97,5%. In Tabel 2 wordt de gemiddelde stikstofinzet per maand weergegeven. Hieruit blijkt dat voornamelijk aan het begin van het jaar een relatief laag stikstofpercentage is gerealiseerd. Onze inschatting is dat dit komt omdat aan het begin van het gasjaar nog geen graaddagenvergelijking met een stikstofinzet van 92,5% (maar 85%) beschikbaar was (instemmingsbesluit voor gasjaar 2018/2019 is gepubliceerd op 14 november 2018) waar de markt op kon sturen. Door de graaddagenvergelijking vast te stellen uitgaande van een hoger stikstofinzetpercentage zal de markt gedwongen worden hierop te sturen.

**Tabel 2: Gemiddelde stikstofinzet per maand<sup>6</sup>**

Maand	Stikstofinzet [%]	Maand	Stikstofinzet [%]
Oktober	86	Februari	86
November	94	Maart	89
December	106	April	100
Januari	109	Mei	109

In de maanden februari en maart was de stikstofinzet eveneens relatief laag (minder dan 92,5%). Een verklaring is dat de gasopslag Norg is ingezet, zodat deze in de zomer weer gevuld kan worden om zo de seizoensfluctuaties binnen de door het SodM aangegeven bandbreedte te houden. Hierdoor is de stikstofinzet in de wintermaanden niet maximaal geweest.

*Bergingen<sup>7</sup>*

Deze tussentijdse evaluatie van de bergingen beperkt zich tot de seizoensbergingen. Gasopslag Alkmaar wordt gevuld met pseudo G-gas (geconverteerd H-gas) en gasopslag Norg wordt op dit moment gevuld met gas rechtstreeks uit het Groningenveld.

In de afgelopen winter is van Alkmaar circa 0,1 van het circa 0,5 bcm werkgasvolume ingezet. Norg heeft circa 4,3 van het circa 5 bcm werkgasvolume ingezet. Wanneer de resterende 0,4 bcm uit Alkmaar was ingezet in plaats van uit Norg, zou de Groningenproductie deze zomer eveneens circa 0,4 bcm lager kunnen zijn, omdat Norg dan niet met deze hoeveelheid Groningengas gevuld hoeft te worden in de zomer.

<sup>6</sup> <https://www.gasunietransportservices.nl/netwerk-operations/transportinformatie/stikstof-overzicht>

<sup>7</sup> <https://agsi.gie.eu/#/>

**Gasunie Transport Services B.V.**

Datum: 11 juni 2019

Ons kenmerk: L 19.0018

Onderwerp: Voorlopig advies over maatregelen om de Groningenproductie te reduceren

*Conclusie evaluatie*

De door ons geprognosticeerde markt en Wobbe-index van het H-gas geven een goede basis om de behoefte aan Groningengas te kunnen vaststellen. De evaluatie laat zien dat er enkele maanden zijn waarin de stikstofinzet hoger had kunnen zijn (oktober, februari en maart), waarbij het stikstofpercentage dit jaar met 97,5% gemiddeld al boven 92,5% ligt. Indien het Groningenveld met grotere seizoensfluctuaties geproduceerd had mogen worden, was de stikstofinzet in de maanden februari en maart mogelijk hoger geweest. Dit zou ten koste zijn gegaan van de een deel van de inzet van Norg waardoor bespaard was op Groningengas in de zomer bij het vullen van Norg. Daarnaast had de seizoensberging Alkmaar een nog grotere bijdrage kunnen leveren aan de reductie van de benodigde Groningenproductie, door het werkgasvolume van deze opslag geheel leeg te produceren in de winter.

**Mogelijke maatregelen om de Groningenproductie te verlagen**

In deze paragraaf willen we een aantal mogelijke maatregelen bespreken die de benodigde Groningenproductie vanaf komend gasjaar kunnen verlagen. Daarnaast zullen we aangeven waarom we deze maatregelen niet eerder hebben meegenomen in onze raming van januari jongstleden en wat ervoor nodig is om deze maatregelen te realiseren.

*1. Verhoging van het stikstofpercentage*

De jaargemiddelde stikstofinzet voor het huidige gasjaar (2018/2019) is door u vastgesteld op 92,5%. Het percentage betreft de inzet van de installaties van Ommen en Wieringermeer. Hierbij zijn de kleinere installaties Pernis en Heiligerlee (stikstofopslag) beschikbaar om uitval op te vangen en korte pieken te accommoderen. Het stikstofpercentage dat we in de raming voor gasjaar 2019/2020 hebben gebruikt is door ons geadviseerd op 92,5%. Hiervoor is toen gekozen omdat er vanaf oktober 2018 tot januari 2019 nog maar weinig ervaring was opgedaan met een verhoging van het stikstofpercentage (van 85% naar 92,5%). Echter, naar aanleiding van de voorlopige evaluatie van de resultaten van de afgelopen maanden, lijkt een verhoging van het stikstofpercentage haalbaar. De gemiddelde inzet tot op heden is 97,5%, terwijl er additionele ruimte was om gasopslag Alkmaar leeg te produceren. Daarom stellen wij voor dat de markt gaat sturen op een hogere inzet van stikstof, waarbij 100% het gemiddelde stikstofpercentage in de graaddagenvergelijking zou moeten zijn. Bij het vaststellen<sup>8</sup> van het stikstofpercentage dient, zoals nu ook al het geval is, rekening te worden gehouden met onderhoud van de stikstofmiddelen, transportbeperkingen en de omvang van de markt. Gegeven deze beperkingen betekent dit dat 100% stikstofinzet in de zomermaanden op een lager niveau ligt. Daarnaast moet, zoals we al eerder hebben aangegeven, de graaddagenformule gezien worden als bovengrens voor de Groningenproductie, waarbij het streven dient te zijn een zo hoog mogelijke stikstofinzet te bereiken.

Op basis van de Gaswet en bijbehorende uitvoeringsregeling zijn er met onze toezichthouder ACM afspraken gemaakt ten aanzien van het consulteren van onze uitgangspunten met marktpartijen, waaronder het te adviseren stikstofpercentage. In deze marktconsultatie kunnen marktpartijen aangeven of het door ons voorgestelde stikstofpercentage haalbaar lijkt om onder andere de kwaliteitsloze gasmarkt in stand te houden.

---

<sup>8</sup> Zoals gedefinieerd in de memorie van toelichting van de Uitvoeringsregeling behorende bij de Gaswet

## **Gasunie Transport Services B.V.**

Datum: 11 juni 2019

Ons kenmerk: L 19.0018

Onderwerp: Voorlopig advies over maatregelen om de Groningenproductie te reduceren

Het verhogen van het stikstofpercentage zal indirect moeten worden gerealiseerd door het opstellen van een nieuwe graaddagenvergelijking voor gasjaar 2019/2020. Hierdoor zal NAM minder Groningengas mogen produceren en marktpartijen moeten in plaats daarvan H-gas aan de markt leveren, met als gevolg een hogere stikstofinzet. Voor het lopende gasjaar heeft het verhogen van het stikstofpercentage maar weinig effect aangezien er in het resterende deel van dit jaar nog maar weinig graaddagen worden gerealiseerd en door de beperkte omvang van de markt in de zomer.

Met de verhoging van het stikstofpercentage naar 100% worden de grenzen van de werking van het kwaliteitsloze gassysteem opgezocht. Om een hoge gemiddelde inzet te halen moet de markt op alle afzonderlijke dagen van het jaar sturen op een relatief hoge inzet. De marktinschattingen van dag op dag blijven echter moeilijk precies te voorspellen, omdat bijvoorbeeld het gebruik van gasopslagen sterk kan fluctueren of de onvoorspelbaarheid van de markt als gevolg van onverwachte temperatuursveranderingen die groter of kleiner zijn dan verwacht. In het huidige systeem vereist dit dat wij incidenteel aanwijzingen geven aan marktpartijen (primair GasTerra) op het moment dat onze kwaliteitsconversiemiddelen zijn uitgeregeld. Er zal moeten worden nagedacht over een meer "marktconforme" werkwijze om de kwaliteitsloze gasmarkt te laten werken, zonder het sturen door aanwijzingen. Versnelling hiervan lijkt ons wenselijk om ook in de toekomst een goede werking van de gasmarkt te waarborgen.

Technisch gezien denken we dat het haalbaar is om een hogere inzet van stikstof als basis te nemen aangezien wij over back-up installaties beschikken. Hierdoor is 100% inzet van onze baseload stikstofinstallaties Ommen en Wieringermeer niet per definitie de bovengrens van de stikstofinzet. Daarnaast is er voor onvoorziene omstandigheden, zoals langdurige uitval van onze middelen, een back-up volume van 1,5 bcm voorzien in het instemmingsbesluit, waar we tot op heden geen beroep op hebben hoeven doen. Gegeven de dringende noodzaak om vanuit veiligheidsperspectief naar een niveau van maximaal 12 bcm te gaan in een gemiddeld jaar, lijkt ons een graaddagenformule gebaseerd op 100% inzet voor dit moment passend.

### *2. Pseudo G-gas exporteren via Oude Statenzijl*

Oude Statenzijl is één van de G-gas exportpunten naar Duitsland. Op dit moment is het alleen mogelijk om Groningengas via Oude Statenzijl naar deze regio in Duitsland te exporteren. In de raming van afgelopen januari is het beleveren van Oude Statenzijl met pseudo G-gas als variant meegenomen. De variant heeft pas een significant effect op de Groningenproductie bij voldoende stikstof om ook pseudo G-gas te kunnen leveren. Daarom is de startdatum voor de beleving van Oude Statenzijl gelijkgetrokken met het moment van ingebruikname van de nieuwe stikstofinstallatie in april 2022. Als met ingang van komend gasjaar het stikstofpercentage wordt verhoogd naar 100%, komt er naast de additionele stikstof op Wieringermeer per januari 2020 nog meer stikstof beschikbaar, welke het onderzoeken van versnelling van deze maatregel opportuun maakt.

Om de export van pseudo G-gas via Oude Statenzijl te kunnen realiseren per 1 april 2020 worden twee verschillende maatregelen onderzocht. De eerste optie is om het gas via het NAM-systeem te transporteren. De tweede optie betreft een koppeling tussen twee leidingen van GTS, wat een beperkte investering vergt.



## **Gasunie Transport Services B.V.**

Datum: 11 juni 2019

Ons kenmerk: L 19.0018

Onderwerp: Voorlopig advies over maatregelen om de Groningenproductie te reduceren

Om deze maatregel in het definitieve vaststellingsbesluit mee te nemen, zal op korte termijn een beslissing over deze maatregel moeten worden genomen. Wij verwachten eind juli duidelijkheid te kunnen geven of het exporteren van pseudo G-gas via Oude Statenzijl per 1 april 2020 haalbaar is. Deze maatregel zal voornamelijk de Groningenproductie in de zomer reduceren, waardoor seizoensfluctuaties van het Groningenveld toe zullen nemen. In het kader van veiligheid zal het SodM hierover op korte termijn een advies moeten geven.

### *3. Vullen van gasopslag Norg met pseudo G-gas*

Tot 2015 werd Norg gevuld met een combinatie van Groningengas en pseudo G-gas via een directe aansluiting op het GTS-systeem. De opslag kon tot 2015 via het GTS systeem met 4 bcm volume worden gevuld. Sinds de uitbreiding van onder andere het werkgasvolume van Norg naar 5 bcm wordt Norg gevuld met gas uit het Groningenveld via een directe verbinding via de eigen leiding van de NAM. De voornaamste reden hiervoor is dat het GTS-systeem over, zoals hierboven al beschreven, onvoldoende transportcapaciteit beschikte om de volledige hogere omvang in werkgasvolume te leveren. Er loopt een vergunningaanvraag om het werkgasvolume naar 6 bcm uit te breiden.

In ons advies van november 2018<sup>9</sup> hebben we gerapporteerd dat het gebruik van de bergingen Norg, Alkmaar en Grijpskerk binnen het gasgebouw door GasTerra wordt bepaald. Het vullen van Norg met pseudo G-gas zal dan ook in dit kader moeten worden gezien. Daarnaast zal er door het SodM ten aanzien van de veiligheid onderzocht moeten worden of de door deze maatregel gereduceerde benodigde Groningenproductie opweegt tegen de mogelijk sterkere seizoenfluctuaties. Hierbij zullen winterpieken niet toenemen, maar zal met name het volume uit Groningen in de zomer lager komen te liggen.

Om deze maatregel nog mee te nemen in het vaststellingsbesluit voor gasjaar 2019/2020 moet binnen het gasgebouw uitgezocht worden welke aanpassingen moeten worden gedaan en welke maatregelen moeten worden genomen.

Over de haalbaarheid om Oude Statenzijl en Norg vanaf 1 april 2020 met pseudo G-gas te belevaren zullen we u in juli van dit jaar nader informeren. Om de versnelling van deze maatregelen naar komend gasjaar al te kunnen realiseren zal de komende periode door alle betrokken partijen het gestarte onderzoek moeten worden afgerond.

### *4. Versnelde ombouw van een industriële grootverbruiker*

Op dit moment zien we geen mogelijkheid om de ombouw van de industriële grootverbruikers te versnellen. Dit wordt met name veroorzaakt doordat er bestemmingsplannen moeten worden aangepast en de levertijd van bepaalde materialen lang is. Er is één industriële grootverbruiker die we in het komende gasjaar kunnen ombouwen. Daarvoor moet er wel overeenstemming met de industriële grootverbruiker worden bereikt met betrekking tot de nadeelcompensatie. De besparing zou minder dan 0,1 bcm op de benodigde Groningenproductie zijn, afhankelijk van wanneer de omschakeling plaats kan vinden.

---

<sup>9</sup> Update voortgang maatregelen om Groningenproductie te reduceren, kenmerk L 18.0062, d.d. 12 november 2018

**Gasunie Transport Services B.V.**

Datum: 11 juni 2019

Ons kenmerk: L 19.0018

Onderwerp: Voorlopig advies over maatregelen om de Groningenproductie te reduceren

**5. Eenmalig Norg minder vullen**

In onze raming gaan we ervan uit dat gasopslagen volumeneutraal worden ingezet. De komende tijd willen we onderzoeken of het mogelijk is om komend gasjaar Norg met de maximale hoeveelheid pseudo G-gas te vullen en beperkt aan te vullen met Groningengas tot bijvoorbeeld een werkgasvolume van 4 bcm in de zomer van 2020 waardoor het vulniveau van Norg onder het maximum ligt. Deze optie zal samen met de NAM moeten worden uitgezocht om de reductie op de Groningenproductie vast te stellen. Behoud van voldoende gasopslagen en het in de zomer vullen van gasopslagen om deze de volgende winter beschikbaar te hebben is vanuit leveringszekerheidsperspectief noodzakelijk. Zonder de beschikbaarheid van gasopslagen is er in de wintermaanden onvoldoende gasaanbod. Het eenmalig minder vullen kan voor het komende gasjaar een optie zijn, omdat dit het laatste gasjaar is waarin de Groningenproductie nog boven 12 bcm uitkomt. Het eenmalig minder vullen kan waarschijnlijk zonder dat dit consequenties heeft voor de leveringszekerheid, de jaren daarna neemt het benodigd volume voor leveringszekerheid namelijk verder af (zie Figuur 1). Er ontstaat daarmee ook ruimte om de het eenmalige minder vullen van Norg in het volgende gasjaar te compenseren.

**Schatting impact Groningenproductie**

Voor het vaststellen van de effecten op de benodigde Groningenproductie, zoals in deze brief beschreven, worden dezelfde berekeningsmethode en uitgangspunten gebruikt als voor de raming van januari 2019 jongstleden. In het kort komt het er op neer dat op elk uur van de dag, van de maand en van het jaar de vraag en het aanbod in balans moeten zijn. Hiervoor wordt eerst de toekomstige marktvrage op uurbasis vastgesteld, waarna deze marktvrage wordt ingevuld met als eerste onze stikstofmiddelen, daarna de bergingen en als laatste productie uit het Groningenveld.

In ons advies van januari 2019 kwamen we in een gemiddeld jaar uit op een benodigd Groningenvolume van 15,9 bcm. In Tabel 3 wordt een overzicht gegeven van de geprognostiseerde besparing van de kansrijke maatregelen voor gasjaar 2019/2020.

**Tabel 3: Voorlopige inschatting van de besparing per maatregel voor gasjaar 2019/2020 bij een gemiddelde stikstofinzet van 100%**

<b>Maatregelen</b>	<b>Besparing Groningenproductie [bcm]</b>
Advies januari voor een gemiddeld jaar	15,9
Verhoging stikstof van 92,5% tot 100%	-1,5 (14,4)
Oude Statenzijl op pseudo G-gas (+100%)	-2,3 (13,6)
Norg vullen met pseudo G-gas (+100%)	-2,9 (13,0)
Beide maatregelen (+100%)	-3,1 (12,8)

Uit bovenstaande tabel blijkt dat na implementatie van het verhoogde stikstofpercentage (verhogen aanbod) en het beleveren van Oude Statenzijl en Norg met pseudo G-gas (verhogen van de afzetmogelijkheden van pseudo G-gas) de benodigde Groningenproductie in een gemiddeld jaar wordt verlaagd naar 12,8 bcm. Het vullen van Norg met pseudo G-gas in combinatie met het verhogen van de stikstofinzet naar 100% levert de grootste bijdrage.

**Gasunie Transport Services B.V.**

Datum: 11 juni 2019

Ons kenmerk: L 19.0018

Onderwerp: Voorlopig advies over maatregelen om de Groningenproductie te reduceren

Het beleveren van Oude Statenzijl met pseudo G-gas wordt sterk geadviseerd om een aanvullende bijdrage te leveren aan het verlagen van de Groningeninzet en het kunnen sluiten van het Groningenveld voor 2030. Ook het vullen van Norg met pseudo G-gas is essentieel om het Groningenveld eerder dan 2030 te kunnen sluiten zoals we reeds hebben aangegeven in onze brief van januari 2019.

Wanneer aanvullend op beide maatregelen Norg in gasjaar 2019/2020 eenmalig minder wordt gevuld met circa 1 bcm zal het benodigde volume uit het Groningenveld in een gemiddeld jaar in het gasjaar 2019-2020 onder de 12 bcm (11,8 bcm) uitkomen. Dit effect kan in de gasjaren daarna worden gecompenseerd met handhaving van een Groningenproductie onder de 12 bcm. Hierdoor kunnen risico's van een productieniveau onder het leveringszekerheidsniveau en mogelijke ingrijpende consequenties van het afsluiten van industriële grootverbruikers vermeden worden.

Hoogachtend,



B.J. Hoervers  
Algemeen Directeur